

Debattredaktør:**Erik Tornes**Post: Aftenposten, Debattredaksjonen,
Postboks 1, 0051 Oslo**KRONIKK**E-post: kronikk@aftenposten.no
Maks. 6000 tegn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.**DEBATT**E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: Maks 3000 tegn inkl.
mellomrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.**Kronikker/debattinnlegg på nett:**

aftenposten.no/meninger

• Aftenposten returnerer ikke artikler som
blir sendt på papir.

Mange elbilsjåfører tror at de gjør verden en tjeneste ved å bruke bilen sin i byen. Hvem kan egentlig klandre dem for det? Avgiftssystemet og miljøorganisasjonene klarer ikke å klappe dem hardt nok på skulderen for innsatsen, skriver Ulrik Eriksen. FOTO: INGAR STORFJELL

De militære aksjonene mot Afghanistan i den første fasen hadde ikke et FN-mandat. De var utelukkende basert på FN-paktens regler om selvforsvar. FOTO: HEIKO JUNGE, NTB SCANPIX

Afghanistan-utredningen kunne vært en mulighet til å avklare retten til selvforsvar mot terrorangrep. Denne muligheten benyttes dessverre ikke.

Utvalget svikter om folkeretten

Debatt

Geir Ulfstein
professor dr. juris
Institutt for offentlig rett

Afghanistan-utvalget har nettopp lagt frem sin utredning (NOU 2016:8). Utvalget har gitt en omfattende behandling av folkeretten. Men grundigheten begrenser seg til behandlingen av krigens folkerett, altså om reglene om selve krigføringen. Utredningen svikter når det gjelder det folkerettslige grunnlaget for norsk deltakelse i den første fasen av den militære innsatsen, da de USA-allierte påberopte seg retten til selvforsvar mot al-Qaidas angrep på USA 11. september 2001.

Utvalget konstaterer at angrepet på USA utløste en rett til selvforsvar, og at dette i utgangspunktet ikke var kontroversielt. Det informeres overhodet ikke om at retten til selvforsvar mot terrorangrep var meget omstridt før 11. september. Al-Qaidas angrep utløste stor sympati for USA. FNs sikkerhetsråd vedtok også resolusjon 1368 den 12. september, som kan tolkes som godkjenning av retten til selvforsvar. Men det er viktig å understreke at de militære aksjonene mot Afghanistan i den første fasen, ikke hadde et FN-mandat. De var utelukkende basert på FN-paktens regler om selvforsvar. Men utvalget hopper bukk over

spørsmålet om de folkerettslige reglene om selvforsvar ble endret i og med angrepet 11. september.

Feilaktig inntrykk

Statsminister Bondevik ga i Stortinget 8. november 2001 et feilaktig inntrykk av at resolusjon 1368 avklarte de folkerettslige spørsmålene. Han uttalte også at Norge hadde en folkerettslig plikt etter NATO-paktens artikkel 5 til å bistå USA. Noen nærmere drøftelse av folkeretten finnes ikke. Heller ikke dette berører utvalget.

Utredningen kunne vært en mulighet til å avklare retten til selvforsvar mot terrorangrep. Dette er ikke minst av betydning i den aktuelle situasjonen, med norske bidrag til bekjempelsen av IS i Syria. Denne muligheten benyttes dessverre ikke.

Det er i denne sammenhengen av interesse av Utenriksdepartementets rettsavdeling, i sin utredning om norske Syria-bidrag av 29. januar 2016, både er langt grundigere og mer kritiske enn Afghanistan-utvalget. Rettsavdelingen sier at det folkerettslig ikke er entydig avklart i hvilken utstrekning, og under hvilke omstendigheter, angrep fra terrorister gir grunnlag for selvforsvar. En rett til selvforsvar må uansett anvendes med stor forsiktighet og på strenge vilkår. Ikke noe av dette finnes i Afghanistan-utredningen. I verste fall kan denne utredningen gi inntrykk av at bruk av militær makt mot terrorangrep er folkerettslig uproblematiske.